

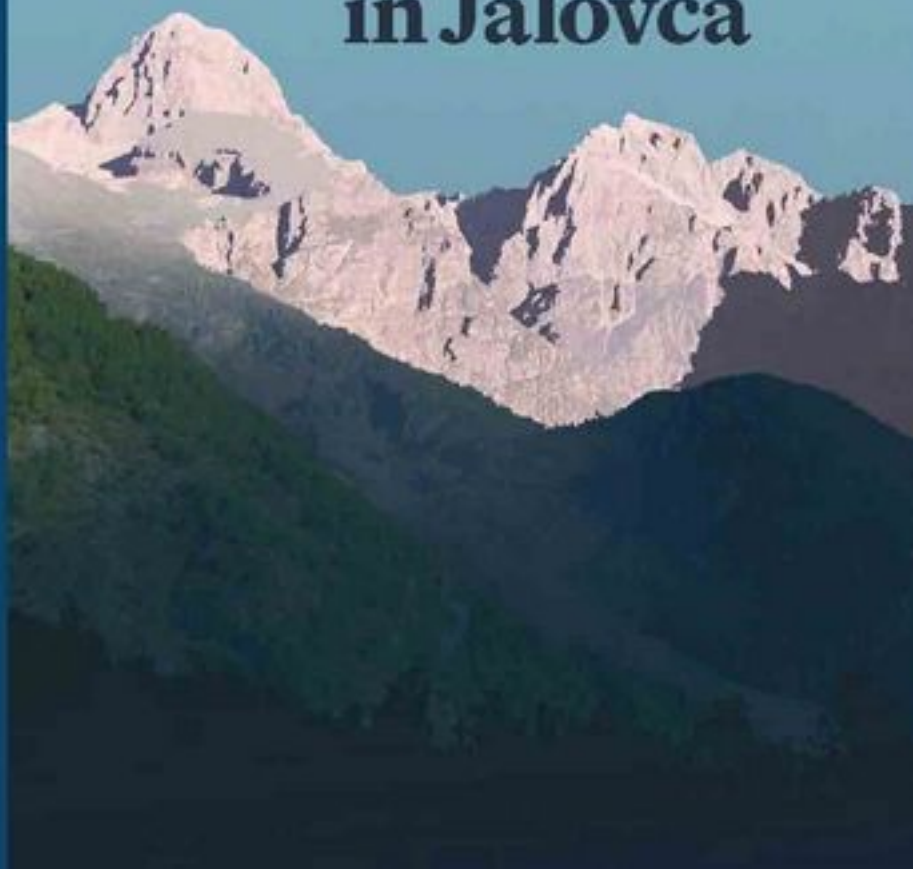

PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE

Jože Drab

ENCIKLOPEDIČNI
VODNIK

Julijske Alpe: Skupini Mangarta in Jalovca

Jože Drab

ENCIKLOPEDIČNI
VODNIK

Julijske Alpe: Skupini Mangarta in Jalovca

PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE
ALPINE
ASSOCIATION
OF SLOVENIA

Kazalo

Beseda urednice	7
Uvodne misli	9
Zasnova vodnika	10
Pregledne fotografije	14
Skupina Mangarta	51
› Izhodišča in doline	53
› Koče, bivaki in zavetišča	60
› Vzponi na vrhove	72
› Podskupina Ponc	72
› Podskupina Mangarta	90
› Podskupina Predelskih Vršičev	99
› Podskupina remšendolskih gora	115
Skupina Jalovca	123
› Izhodišča in doline	125
› Koče, bivaki in zavetišča	133
› Vzponi na vrhove	144
› Podskupina Ciprnika	144
› Podskupina Mojstrovk	149
› Podskupina Jalovca	165
› Podskupina Pelcev in Pihavcev	175
› Podskupina Bavškega Grintavca	187
› Podskupina Loške stene	207
Literatura in elektronski viri	223
Zemljevidi	225
Abecedno kazalo	226

Skupina Mangarta

Skupina Mangarta leži na severnem delu Julijskih Alp. Na severu jo od Karavank ločuje dolina Belega potoka med Trbižem in Ratečami. Na vzhodu in jugu meji na skupino Jalovca. Meja poteka po dolini Planice in Tamarja preko Kotovega sedla v dolino Koritnice do Loga pod Mangartom in od tam po reki Predelici na mejni prelaz Predel (Passo Predil), kjer se dotakne Kaninske skupine. Na zahodu gre meja skupine Mangarta s Predela do Rabeljskega jezera (Lago del Predil) in nato na sever po globoki, koritasti Jezerski dolini z rečico Jezernico (Rio del Lago) do Trbiža (Tarvisio).

Skupino Mangarta sestavlja glavni greben, ki se vije ob celotni meji z Italijo, in nekaj krajših stranskih grebenov. Glavni greben lahko delimo v tri podskupine: Ponce, Mangart in Predelski Vršiči. V četrti podskupini, ki je odmaknjena od mejnega grebena, pa so vrhovi nad divjo in lepo dolino Remšendol. Ti so Slovencem manj poznani, zato jih obišče le malo ljubiteljev gora. Povsem drugače je na drugi strani, pri Mangartskih jezerih in na Mangartskem sedlu. Najvišja cesta pri nas pripelje na Mangartsko sedlo, celo na višino 2055 m. Ob lepih dnevih je tam parkiranih veliko avtomobilov in celo kak manjši avtobus.

Večina vrhov v skupini Mangarta je težko dostopnih in zahteva znanje osnov plezanja. Tukaj je tudi nekaj najtežjih zavarovanih poti (ferat) v Julijskih Alpah (Via della Vita na Vevnico, Via Italiana na Mangart, Visoka Ponca). Nekateri vrhovi so izredno nedostopni, saj se obiskovalcev ne branijo le z navpičnimi stenami, temveč tudi s krušljivo skalo in gostim ruševjem. Greben Breitkofla je eden najbolj divjih v Julijskih Alpah – tako divji je, da za marsikatero špico v njem žal ne poznamo ne slovenskega ne italijanskega ali nemškega imena. So pa skoraj vsi vrhovi v skupini Mangarta lepi razgledniki in izredno zanimivi za fotografiranje.

V Mangartski skupini je med dolinami tudi nekaj prehodov čez grebene, ki pa so bili bolj v uporabi nekoč, ko še ni bilo dobrih cestnih povezav. Med njimi omenimo le večje prehode: iz Planice čez Kotovo sedlo

v Loško Koritnico, iz Fužin (Fusine) čez Mangartsko sedlo ali skozi Remšendol čez sedlo Čez Stože do Mangartske planine in naprej v Log pod Mangartom ter iz Remšendola preko Vraške škrbine v Rabelj (Cave del Predil). Nekateri prehodi so aktualni še danes, čez Predel med Rabljem in Logom pod Mangartom pa je celo speljana cesta. Sicer prehodi potekajo po poteh, opisanih pri dostopih na vrhove, in v tem vodniku niso samostojno opisani. Podobno je tudi z gorniško potjo Planica–Pokljuka oz. njenim prvim delom (PP 1) od Planice do Tamarja, ki je opisan pri vzponih na Glave.

Ker so gore v Mangartski skupini z izhodišč večinoma dosegljive v enem dnevu, je prenočevanj v sicer maloštevilnih planinskih kočah ali zavetiščih malo. V zimskem času so gore povečini dobro zasute s snegom, ki se na severnih straneh obdrži še dolgo v poletje. Smučarskih naprav tu skoraj ni – le eno smučišče je južno od Rateč, zato pa je možnih nekaj lepih turnih smukov (s Kotovega sedla v Planico, z Mangartskega sedla k Mlinču ali v Mangartsko dolino, s sedla Čez Stože, z Vraške škrbine v Rabelj).

In za konec še dilema glede pravilnega zapisa imena najvišje gore v skupini. Čeprav nekateri še vztrajajo pri obliki Mangrt in to lahko ponekod vidimo zapisano, je uradno sprejeta različica Mangart, ki je uporabljena tudi v tem vodniku.

Koče, bivaki in zavetišča

21

Zavetišče Slatna, 1026 m

WGS84: 46,4880°N, 13,7137°E

ODPRTOST: zaprtega tipa (možen najem)

HTTP: //www.pd-lisca.si/drustvene-koce/zavetisce-slatna.html

IZHODIŠČE ZA:

- › Kucerje, Š-54
- › Malo Ponco, Š-60
- › Glave, Š-68

Bivša obmejna karavla stoji skrita v gozdu na hribu južno od Rateč. V obnovljeni hiši so kuhinja z jedilnico, večnamenski prostor, sanitarije s tuši in štiri sobe, v katerih lahko prespi do 50 oseb. Ob domu, s katerim upravlja PD Lisca Sevnica, so urejeni tudi prostor za šotore, taborni ogenj in manjše igrišče za košarko. Do tja se lahko pripeljemo iz Rateč po makadamski cesti mimo kozolcev, prečkamo asfaltirano kolesarsko stezo in ob smučišču Macesnovec nadaljujemo po gozdni cesti.

22

› Iz Rateč

IZHODIŠČE: Rateče (861 m), Š-1

WGS84: 46,4961°N, 13,7196°E

VIŠINSKA RAZLIKA: 175 m

NEZAHTEVNA NEOZNAČENA POT

45 min–1 h

Iz središča Rateč gremo po cesti proti meji. Na koncu vasi prečkamo glavno cesto Jesenice–Trbiž in nadaljujemo naravnost po vijugasti makadamski cesti mimo kozolcev čez asfaltirano

kolesarsko stezo (do sem bi lahko prišli tudi od parkirišča pri barju Ledine, Š-2). Po makadamski gozdni cesti se vzpnemo po levi strani ob smučišču Macesnovec do prvega levega ovinka. Tu lahko nadaljujemo levo po cesti do doma ali pa uberemo bližnjico po poti, ki se v ovinku nadaljuje naravnost na gozdni kolovoz. Po njem v strmem vzponu ponovno dosežemo gozdno cesto na uravnavi pred domom.

23

› Z mejnega prehoda Rateče

IZHODIŠČE: mejni prehod Rateče (851 m), Š-20

WGS84: 46,4974°N, 13,7043°E

VIŠINSKA RAZLIKA: 175 m

NEZAHTEVNA NEOZNAČENA POT

45 min

Od mejnega prehoda Rateče gremo po asfaltirani kolesarski stezi proti Planici. Po nekaj sto metrih pridemo do poseke smučišča Macesnovec in do makadamske ceste, ki pride iz vasi Rateče in prečka kolesarsko pot. Tu zavijemo desno in nadaljujemo kot pri Š-22.

24

Dom RTV v Planici, 949 m

WGS84: 46,4756°N, 13,7222°E

ODPRTOST: trenutno zaprt

DOSTOP:

- › s parkirišča pri skakalnicah (50-100 m)
- › peš po asfaltirani cesti iz Rateč (2 km, 35 min)
- › peš z Ledin (1,6 km, 25 min)

Dom, ki je tik ob doskočišču svetovno znane skakalnice velikanke, je trenu-

tno zaprt. Zaradi razširitve skakalnice in preureditve športnega centra ga bodo kmalu podrli in nekoliko južneje zgradili novega.

25

Olimpijski športni center Planica (Dom Planica), 934 m

WGS84: 46,4784°N, 13,7273°E

ODPRTOST: stalno odprt

HTTP://www.osc-planica.si/index.php?str=namestitev

IZHODIŠČE ZA:

- › Dom v Tamarju, Š-26
- › Ciprnik, Š-239
- › vrhove nad Tamarjem

Vzhodno od planiških skakalnic so ob starem domu iz leta 1938, ki je danes obnovljen kot depandansa, zgradili moderen športno-turistični objekt. V 35 sobah s tuši, satelitsko televizijo in internetom ima 80 ležišč, od tega je 10 sob (20 ležišč) opremljenih s simulacijo višinskih pogojev (do 6000 m). V depandansi je 19 štiri- do šestposteljnih sob s 50 ležišči, pa tudi muzejska soba o zgodovini Planice. Dom je dostopen po lokalni asfaltirani cesti iz Rateč. Pri prvih skakalnicah, še pred hišico za plačilo parkirnine, krenemo levo in po 200 m dosežemo dom (2 km ali 30 min). Po novejših meritvah stoji na višini 945 m. Možen je dostop tudi iz Kranjske Gore (Š-208).

26

Dom v Tamarju, 1108 m

WGS84: 46,4460°N, 13,7134°E

ODPRTOST: stalno odprt

HTTP://www.planinske-koce.si/dom_v_tamarju

IZHODIŠČE ZA:

- › izvir Nadiže, Š-28 › Slemenovo
- › Malo Ponco, Š-60 špico, Š-265
- › Glave, Š-68 › Jalovec, Š-292
- › Srednjo Ponco, Š-73

Dom stoji na lepi jasi v zgornjem koncu doline Planica, imenovanem Tamar. Prva koča je bila zgrajena tu že leta 1899. Lastnik doma je Agrarna skupnost Rateče Planica. V 12 sobah je 68 postelj, na dveh skupnih ležiščih pa 60 ležišč. Koča ima tekočo vodo, elektriko in centralno ogrevanje, WC, umivalnico ter toplo prho.

27

› Iz Planice

IZHODIŠČE: Planica (952 m), Š-3

WGS84: 46,4747°N, 13,7227°E

VIŠINSKA RAZLIKA: 160 m

NEZAHTEVNA OZNAČENA POT

45 min-1 h

Od parkirišča v Planici krenemo po makadamski, za promet zaprti cesti proti jugu, v smeri zatrepa doline. Najprej prečkamo široko prodnato strugo in takoj pridemo na razpotje. Lahko bi nadaljevali po široki makadamski cesti do Doma v Tamarju, a nas markacije s ceste usmerijo desno na pešpot, ki po širini bolj spominja na cesto, saj so po njej v

zimski sezoni urejene tekaške proge. Po njej skozi gozdove dosežemo jaso z domom.

28

ZANIMIVOST

Izvir Nadiže, 1232 m

WGS84: 46,4486°N, 13,7092°E

IZHODIŠČE: Dom v Tamarju (1108 m), Š-26

WGS84: 46,4458°N, 13,7134°E

VIŠINSKA RAZLIKA: 130 m

ZAHTEVNA OZNAČENA POT

20-30 min

Priporočljiva je čelada, v mokrem tudi samovarovalni komplet.

Potok Nadiža izvira v stenah Zadnje Ponce nad Domom v Tamarju kot 10 m visok slap, po 300 m pa ponikne in pride na dan šele v Zelencih pri Ratečah kot izvir Save Dolinke.

Do izvira krenemo od Doma v Tamarju v smeri Ponc oz. proti severozahodu, mimo korita z vodo. Kmalu prečkamo strugo, kjer ob večjih vodah že zagledamo slap visoko v pobočjih Ponc. Pot vodi po desni strani struge navzgor mimo vodnega zbiralnika in se kmalu konča na manjši peščeni uravnavi pri slapu Nadiže. Če želimo, se ob jeklenicah lahko povzpne tudi nad slap po poti desno ob njem.

Izhodišča in doline

177

Zgornjesavska dolina

Alpsko dolino med Karavankami na severu in Julijskimi Alpami na jugu, ki se ob Savi Dolinki spušča od meje z Italijo proti Jesenicam, imenujemo Zgornjesavska dolina. Glavna naselja v njej so Rateče, Podkoren, Kranjska Gora in Gozd - Martuljek.

178

Rateče, 861 m

WGS84: 46,4961°N, 13,7196°E

(parkirišče pri avtobusni postaji)

Glej Š-1.

179

Zelenci, 838 m

WGS84: 46,4944°N, 13,7341°E

(parkirišče pri okrepčevalnici)

IZHODIŠČE ZA:

- › Planico, Š-3 in Š-180
- › Ciprnik, Š-239

Zelenci so naravni rezervat med Ratečami in Podkorenem. Tu je tudi izvir Save Dolinke, ki začne svojo pot iz do 2 m globokega jezera smaragdno zelene barve, s stalno temperaturo 5–6 stopinj. Ob njem so sprehajalne poti in razgledni stolp. Zelence lahko obhodimo (30 min), hoja izven poti pa

zaradi močvirja ni ne dovoljena ne priporočljiva. Na južni strani je pri okrepčevalnici Zelenci ob magistralni cesti Ljubljana–Rateče asfaltirano parkirišče.

180

Planica, 952 m

WGS84: 46,4747°N, 13,7227°E
(parkirišče pred tablo TNP)

Glej Š-3.

181

Kranjska Gora, 810 m

WGS84: 46,4848°N, 13,7821°E (center mesta); 46,4818°N, 13,7820°E (parkirišče pri hotelu Lek ob vršiški cesti)

IZHODIŠČE ZA:

- › Planico, Š-3 in Š-180
- › Vitranc, Š-238
- › Ciprnik, Š-239

Najbolj znano turistično naselje Zgornjesavske doline je gotovo Kranjska Gora. Prvotni zaselek Borovska vas se je predvsem po zaslugi zimskega turizma razvil v svetovno znan kraj s hoteli, stanovanjskimi naselji in trgovinami. Stoji na pomembnem križišču, saj se tu južno odcepi cesta čez Vršič na primorsko stran, naravnost po dolini pa se nadaljuje v Italijo (Trbiž) ali iz sosednjega naselja Podkoren čez Korensko sedlo v Avstrijo (Beljak). Kranjska Gora je predvsem poleti tudi priljubljeno planinsko letovišče, saj lepih planinskih tur v okolici ne manjka.

182

Jasna pri Kranjski Gori, 830 m

WGS84: 46,4753°N, 13,7821°E

IZHODIŠČE ZA:

- › Mojčin dom na Vitrancu, Š-210
- › Malo Pišnico, Š-183

Naselje počitniških hiš nad Kranjsko Goro ob umetnem jezeru Jasna, kjer je tudi sotočje Male in Velike Pišnice, dosežemo po vršiški cesti 2 km iz Kranjske Gore. Izhodišče za ture je parkirišče na desni strani ceste, če se pripeljemo iz Kranjske Gore.

183

Mala Pišnica

Od Jasne proti jugozahodu poteka ozka dolina Male Pišnice, skozi katero teče istoimenski potok. Dolina je še dodatno zaščitena kot naravni rezervat. Stisnjena je med grebena Vitranca in Ciprnika na severu ter Robičja in Kumlehov na jugu. Skoznjo poteka neoznačena pot na Ciprnik (Š-239) ali na prelaz Grlo (1457 m), od koder lahko sestopimo v Tamar ali pa se povzpemo na Slemenovo špico (Š-265).

184

Velika Pišnica

Južno od Jasne se začanja široka dolina Velike Pišnice, ki jo omejujejo gore in grebeni skupin Špika, Škrlatice, Razorja in Prisojnika ter Robičja in Visokega Mavrince. Središče ima na planini Klin, kjer je spominsko obeležje padlim planincem in alpinistom v Ju-

lijskih Alpah. Tu se razdeli v dve dolini: naravnost se nadaljuje Krnica, ki sega do Kriške stene, desno, na zahod, pa zavije Suha Pišnica, ki se konča na vrhu Vršiča.

185

Most čez Veliko Pišnico, 840 m

WGS84: 46,4672°N, 13,7830°E

IZHODIŠČE ZA:

- › Škrbinjek, Š-249
- › Veliki Kumleh, Š-252
- › Vršič, Š-217 ali Š-224

Kjer se dolina Velike Pišnice zoži, preide vršiška cesta z desnega na levi breg rečice Velike Pišnice. Do sem je dobre 3 km od magistralne ceste v Kranjski Gori. V bližini mostu je počitniški dom Zveze prijateljev mladine Vila. Nekoliko višje, pri oznaki »Vršiška c. 76–77«, je na drugi strani ceste nekoč stal hotel Erika, ki je v pogovorih še vedno prisoten med gorniki, čeprav so ga popolnoma podrli in naj bi v prihodnosti zgradili nov hotel. Nanj trenutno spominja le napis »Gostilna Erika« na obcestnem drevesu.

Parkiramo lahko pri mostu čez Pišnico, kjer je prostora le za nekaj avtomobilov.

186

2. ovinek ceste na Vršič, 930 m

WGS84: 46,4618°N, 13,7804°E

(parkirišče nad 2. ovinkom)

IZHODIŠČE ZA:

- › Škrbinjek, Š-249 glavo, Š-255
- › Veliki Kumleh, Š-252 › Visoki Mavrinc, Š-259
- › Kumlehovo

Na vršiški cesti so vsi ovinki opremljeni s tablami, na kateri sta številka ovinka in nadmorska višina. Takoj za drugim ovinkom, 4,2 km od magistralne ceste v Kranjski Gori, je na levi veliko parkirišče. Tu se desno odcepi gozdna cesta, ki je izhodišče za vrhove v grebenu Kumlehov.

187

Koča na Gozdu, 1226 m

WGS84: 46,4390°N, 13,7620°E

(parkirišče pod kočo, 1220 m)

IZHODIŠČE ZA:

- › Kumlehovo glavo, Š-255
- › Visoki Mavrinc, Š-259

Ob vršiški cesti, 8,5 km od magistralne ceste v Kranjski Gori, stoji Koča na Gozdu, ki ima ob cesti dokaj veliko parkirišče.

188

Erjavčeva koča na Vršiču, 1525 m

WGS84: 46,4390°N, 13,7484°E

(parkirišče pod kočo, 1516 m)

IZHODIŠČE ZA:

- › Robičje, Š-264
- › Slemenovo špico, Š-265
- › Malo Mojstrovko po Hanzovi poti, Š-275

Erjavčeva koča stoji levo tik nad cesto, 11,7 km od odcepa vršiške ceste z magistralne ceste v Kranjski Gori. Pod njo je ob cesti veliko parkirišče, ki je uporabno vse leto, saj ga tudi pozimi plužijo, če le ni preveč snega.